

Examenul național de bacalaureat 2021
Proba E. b)

Limba și literatura maghiară maternă
BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Filiera teoretică – Profilul umanist; Filiera vocațională – Profilul pedagogic

Testul 6

- Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem.
- Se acordă zece puncte din oficiu. Punctajul total este de 100 de puncte. Nota finală se calculează prin împărțirea la zece a punctajului total acordat pentru lucrare.
- În cazul itemilor obiectivi, alegerea de către elev a două variante de răspuns duce la anularea rezolvării exercițiului respectiv.

I. TÉTEL **(30 pont)**

a. Cím és szöveg közti viszony **5 pont**

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. A cím pozitív stílusértékű főnév: „*Boldogság*” egy eszményi létállapotot előlegez meg; a vers szövegében megjelenített pásztori idill/felhőtlen boldogság léthelyzetére vonatkozó kifejezés, a lét teljességének elképzelése, megfogalmazása, a teljesség utáni vágyakozás motívumának megjelenítése; ellentét jelenik meg cím és szöveg között, mely a vers szervezőelve is stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszáadásra *1 pont*.

b. A lírai én életérzése, a vers mondatalkotása **5 pont**

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. Elégikus életérzés; az öntudatlan, idilli boldogság képét jeleníti meg, a nyájjal szemben az ő különállóságát, a boldogságon kívüli létállapotát, de arra való vágyát is kivetíti I. felkiáltó, kérdő mondatai, hárompontos merengése minden szakasz végén; „*jaj*” indulatszóval indító sora a boldogság, az élet, a harmónia melletti halál, diszharmónia élményét jeleníti meg, tárgyiasítja stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszáadásra *1 pont*.

c. Versbeli szereplők, motívumok szimbolikus jelentése **5 pont**

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. Versbeli képi szereplők: metonimikus képben a „*kék füst*”, „*piros parázs*” a szemlélődő, cigarettázó lírai én képi, impresszionisztikus megjelenítése a tájban; *pásztor* konkrétságot sugalló látványa: a szerető gondoskodás, védelem jelképe; a természetes ember, ártatlan, tiszta boldogságát idézi; *nyáj* – az emberi közösséget, a tömegbe olvadást jelenti; „*csöndes*” jelzője látszólag ellentétben áll a csengőt rázás hangélményével; nem bontja meg a harmóniát; az ártatlan boldogság képe; második pásztoralak öskép, a bibliai idők alakja: a tanú Mária gyermekének és Júdásnak, vagyis az élet és halál, öröm és bánat/bűn megszületésének, a megállított Halál megszelídített, szimbolikus alakja; motívumok: csengő – a tökéletes, eszményi helyszín transzcendens hangja, a „*boldog alma*.” a szerelem, a beteljesülés ígérete, lehullása: elmúlása stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszáadásra *1 pont*.

d. Az utolsó szakasz időélménye

5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. A lírai én kérésével, parancsával indít: „Várj, enyhe perc!...”; a megállított idő, *perc* impresszionista sajátossága; az élet–halál határpillanata; a *perc* a felértékelt életidő; csendje – nyugalom, béke, a megbékélés, készülődés kitüntetett pillanata; a tudat felkészülésének, átlényegülésének ideje; a múlt idő, a lírai én Halálának szimbolikus megjelenítése, emberiesítése, csodaélmény: „megáll”, látható, érzékelhető jelenléte; közeledése: az élet állandó fenyegetettségi állapota stb.),

érvényes, csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszadásra *1 pont*.

Tökéletesen összefüggő szöveg, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat

5 pont

összefüggő szöveg, logikus gondolatmenet, részben helyes fogalomhasználat *4 pont*,

helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat *3 pont*,

logikus gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat *2 pont*,

töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat *1 pont*.

Helyesírás

5 pont

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

II. TÉTEL

(30 pont)

1. Egyenes következtetések megfogalmazása a szövegből vett információk alapján.

Minden helyes jelölés 1 pontot ér. Minden kijelentéshez egyetlen jelölés tartozik. Több jelölés esetén a válasz érvénytelen. Helyes válaszok: **a. I; b. I; c. I; d. H; e. H**

5 pont

2. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése. Rövid válasz megfogalmazása, pl. Az ételallergia: az immunrendszer védekezése, érzékenysége okozza; azonnali tünetei vannak; intolerancia: az ételek nem képesek felszívódni; lassú hatású. **5 pont**

3. A kommunikációs funkció (tájékoztató/ tény- és ismeretközlő) megnevezése (2 pont), indoklás (3 pont)

5 pont

4. Témához való igazodás

5 pont

Az érvelés követelményeinek betartása

5 pont

Logikus gondolatvezetés, szövegkohézió, nyelvi igényesség, helyesírás

5 pont

Megjegyzés: A feladatok sorrendjének betartása nem kötelező. A terjedelem nem befolyásolja a pontozást. Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

III. TÉTEL

(30 pont)

a. a választott alkotás műfaji sajátosságai

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. *Móricz*: realista-naturalista, paraszt-, társadalmi, egzisztenciális regény, példázat; Turi Dani a hagyományos paraszti mentalitással, a Karayak göggyével, sár-létével, sorsával szembeszegülő, azt alakítani igyekvő; az önmegvalósító, önteremtő, önpusztító ember típusa; metonimikus történetalakítás; zárt, falusi színtér: Kiskara világa; szervezőlve az ellentét; évszaktoposz: nyár – tél; térszerkezet: nyílt – zárt tér; szereplők közötti társadalmi, szociális, családok közti, érzelmi ellentétek; realista-naturalista házasságtörténet; metaforikus összefüggések: sár és arany motívuma, fejezetzáró, szimbolikus jelentései; elbeszélői és szereplői szövegek keveredése, szabad függő beszéd;

Kosztolányi: Édes Anna: realista regény térbeli sokszínűsége, tagoltsága, a 20. századi nagyváros társadalmi, szociális környezetrajza, tárgyi világa; szimbolikus, külső–belső terek pl. Budapest utcái, Víznyék háza, Ficsorék konyhája, történelmi tér/idő, pontos időmegjelölések: 1919. július 31. – 1922. ősz, metonimikus történetalakítás, metaforikus összefüggések, keretfejezetek szerepe; társadalmi problémák: politikai hatalomváltás, szerepjátékok, úr–cseléd viszony, érdekviszonyok; lélektaniség a szereplők megformálásában, tudattalan tartalmaktól való meghatározottság Édes Anna története; gesztusok, az ösztönök jelértéke; egzisztenciális regény problémái: a lét üressége, idegenségének kimondása, elmagányosodás, kommunikációképtelenség, pl. Víznyék házassága; gyakorító elbeszélésmód;

Pacsirta: realista-naturalista, lélektani, egzisztenciális regény, társadalmi problémák: a sárszegi világ vidékiessége, reménytelensége, nyomorúsága; lélektaniség: testbeszéd kitüntetett szerepe: a szereplők számára is titok saját lelkük mélyrétege; egzisztenciális problémák: az élethazugság vállalása, a hiteles lét hiánya, a ciklikusságból fakadó kilátástalanságérzet; metonimikus és metaforikus történetalakítás; lineáris történetvezetés: Vajkay család egyetlen hete 13 fejezetben, Pacsirta utazása, hazatérése; fejezetek előtt summázatok; színhely, jelképes mozzanatok, tettek, motívumok: Sárszeg, az elmaradott magyar vidék jelképe; színház, Pacsirta levele; elbeszélő mindentudása megkérdőjeleződik, korlátozott tudású, elhallgatás, a szereplők egymás nézőpontjából értelmeződnek stb.),

értékes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben értékes, kifejtett válasz 3 pont,

részben értékes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszáadásra 1 pont.

b. a klasszikus modernség jellemzői a műben

5 pont

Értékes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. *Móricz*: az ember biológiai adottságaitól és társadalmi körülményeitől függése; még nem jellemző rá a lélektani koherencia, szereplői kiszámíthatóak, tettei megmagyarázhatók; Turi Dani sorsát teremteni és uralni akaró ember típusa; küzd a visszahúzó erővel, a paraszti sors nehézségeivel, sár-létével, a Karay grófok göggyével, lenéző magatartásával; ellentétbe kerül közösségével: a hagyományos paraszti mentalitással: Takács Gyuri, szülők; a modern gazdálkodás elvei szerint: önteremtő, gondolkodó, újjító, vállalkozó; vágyai határtalanok, munkaszeretet jellemzi; földszerzésének fokozatai, sikeres, magányosan küzd a közösség érdekében is; a származás fölé kerül férfiassága, önbizalma pl. a zsidó nővel és a grófnővel való beszélgetése, viszonya; nagyravágyása, határainak átlépése, ösztönei, indulatai általi meghatározottsága önfelszámoláshoz vezet;

Kosztolányi: az ember önmaga számára sem kiismerhető, magatartását, viselkedését tudatos énjé mellett az érzelmek kettőssége, tudattalan tartalmak határozzák meg; a lét ürességének, a szereplők egymástól való elidegenedésének ábrázolása; szerepjátékok, önmaguk vállalásának hiánya, torz képe; kommunikációhiány, a gesztusok, érzéki benyomások jelértéke;

Édes Anna: az elnök szavai a tárgyaláson; a főszereplő, Anna tetteinek, gyilkosságának megítélésében bizonytalanság, többértelműség; Anna ösztönlény volta, aki nem tudja kommunikálni, se értelmezni saját „működését”; kirajzolódik idegensége, otthontalansága, egzisztenciális magánya; idegensége csak fokozódik nyelvi-kulturális elszigeteltsége által: nem érti például Stefit, nem érti a mozit, és megkönnyebbül, mikor valami otthoni ismerőssel találkozik, a rendőr tegezése; tragikus sorsa;

Pacsirta: a szereplők létbevetettsége, szenvedéstörténete; a házaspár színlelése; elfojtják igazi érzéseiket: szeretethiány, hazugság és szerepjáték; mártírszerepbe kényszerülnek: a szenvedés végtelenítődik – „Csak türelem. Vannak, kik sokkal többet szenvednek.”, de nincs megváltás; körköröség, kiúttalanság; Pacsirta fejlődése: vállalja önazonosságát, magányos sorsát stb.),

értékes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben értékes, kifejtett válasz 3 pont,

részben értékes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszáadásra 1 pont.

c. emberi kapcsolatok fajtái

5 pont

Értékes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. *Móricz*: nemek közötti: férfi és nő, házasságon belüli kapcsolatok, pl. Turi Dani és Takács Erzs, gyerekek: az önmegvalósító szándék szétfeszíti a családi kohéziót; gyűlölet - szeretet, hűség - hűtlenség, a nő kettős szerepe: visszahúzó és megtartó erő, tisztaság, férfi: teremtő és romboló, önpusztító erő, arany és sár motívum jelképesége; házasságon belüli/kívüli kapcsolatok: Turi Dani és Bora, Helén grófnő – vágy és érdek; családi, rokon viszonyok: Turi Dani megtagadja szülei mentalitását; elidegenedettség, szegénység; Takács Erzsit nem fogadják szívesen szülei; társas kapcsolatok: Dani és a kiskarai parasztek: önmegvalósító szándék – irigység, gyűlölet; parasztek és a Karay grófok: régmúltbeli gyűlölet a jelent is meghatározza, érdekkapcsolatok, alá- és fölérendeltség;

Kosztolányi: Édes Anna nemek közötti: férfi és nő, házasságon belüli/kívüli kapcsolatok: Víznyé házaspár; Édes Anna és Patikárius Jancsi; családi viszonyok: gyerek–szülő: Víznyé gyerekének halála, feldolgozatlan trauma; Anna magzatelhajtása, traumatikus következményei; társas kapcsolatok: megléte: Víznyék baráti köre, felszínes, elvbarátságok, érdekkapcsolatok pl. Moviszterék, Tatár Gáborék; Jancsi és Elekes kapcsolata, szerepjátékai; társas kapcsolat hiánya: Anna nem barátokzik cselédtársaival sem, elidegenedés, kommunikáció-képtelenség;

Pacsirta: nemek közötti: férfi és nő, házasságon belüli/kívüli kapcsolatok: Vajkay Ákos és Bozsó Antónia, Pacsirta vénleány szerepköre, a hiány helyzete; családi viszonyok: gyerek–szülő; házasságuk kudarca, boldogtalanságuk oka vénlányuk csúnyasága, sikertelen élete, emiatt érzett szégyen, tehetetlenség; torzul, elidegenedik kapcsolatuk; átengedik leányuknak a szülő-szerepet: Pacsirta főz; Pacsirta elutazása után a szülők fokozatosan megváltoztatják életüket, társasági életet élnek; hazaérkezése előtt visszarendeznek mindent, büntudat, vállalt szerep; Pacsirta is boldogtalan, magányos, kiúttalansága, sorsa tragikus I. szülei halála után is egyedül marad stb.)

értvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,
részben értvényes, kifejtett válasz 3 pont,
részben értvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszáadásra 1 pont.

d. a jellemábrázolás eljárásai

5 pont

Értvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz, a témát meghatározó sajátossága 5 pont

(pl. *Móricz*: a szereplőket egymás nézőpontjából látjuk, drámaiság, a szereplői tudatnak az elbeszélése nem folytonos, hanem villanásszerű felismeréseket és megérzéseket közvetít Turi Dani és Takács Erzsé beszélgetése; belső hangok, monológok; indulatszavak, felkiáltások gyakorisága a belső feszültség kivetülései, Turi Dani vívódásai sár-léte miatt; jelképeség: sár és arany motívum a szereplők sorsának megjelenítői; naturalista ábrázolásmód: csökkent értékű nyelvhasználat, vulgáris kifejezésmód; Turi Dani feleségével, szüleivel való agresszív beszédmódja; metaforizáció: klasszikus modern sajátosság: szereplők egymás nem értése, félreértése, kommunikációhiány, elhallgatások; elidegenedés, boldogtalanság a házastársak között; gesztusok, az udvarlás verbális, non-verbális nyelve;

Kosztolányi: Édes Anna a szereplők nevei: Édes Anna pozitív jelentések, képzetek: pl. jelző, 'édesanya'; megfosztatik a szerepbetöltés lehetőségétől; Víznyé Angéla – 'Angyal', férje szólítja így mások előtt, igazolja a gondoskodó férj szerepét, ironikus; elbeszélői jellemzés: külső tulajdonságok: Édes Anna Víznyé és a cselédkönyv adatai nézőpontjából; látszat – valóság ütközése, feszültsége; realista regény sajátossága: társadalmi és anyagi helyzet: Víznyé úri középosztály tagja, minisztertanácsosi, majd államtitkári-helyettes, háztulajdonos; lélektaniség: mániák, fóbiák pl. Víznyé cseléd- és gyűjtögető mániája; a tudatalatti tartalmak, álmok, gesztusok előtérbe kerülnek, egymás tükrözése: Anna – Víznyé; szerkezetbeli eljárás: késleltetés pl. a címszereplő megjelenítése a VI. fejezetben; a beszéd, kommunikáció szerepe: a keretfejezetek a hírverés, a kibeszélés ironikus beszédmódjára épülnek, metaforikus: a nyelv rontó hatalmának kiszolgáltatottságára, az igazság viszonylagosságára utal; a meg-nem-értés regénye: Édes Anna nem érti, s nem tudja értelmezni létének összefüggéseit, környezete nem is akarja érteni, félreértések, előítéletek; az elbeszélő érzékletein keresztül mutatja be Annát; fordulópont Patikárius Jancsival való találkozása: feltűnően sokat beszél, boldog; csalódását szótlansága is jelzi; Víznyé-házaspár: elbeszélnek egymás mellett, kiüresedett kapcsolat, házasság; szerepjáték, Jancsi játéktárgyai; a maszk, álarc az én-keresésre, az identitás hiányára utalhat;

Pacsirta: a szereplő neve: Pacsirta – metaforikus: madár nem a szabadságot, boldogságot, hanem a rabságot, boldogtalanságot jelenti; szereplői nézőpont: a szereplők egymás nézőpontjából értik és félreértik egymást, tesbeszédük hangsúlyos: pl. térköztartás – Vajkay előresietése, ne kelljen leánya mellett lépkednie; testtartás: „úgy ment, mintha terhet viselne”; szem, tekintet, nézés szerepe; közvetlen és közvetett szereplői megnyilatkozások: Pacsirta levele, tárgya; elbeszélői nézőpont: mindentudó, külső, tárgyilagos, néhol ironikus pl. sírás-jelenet; papi tudás általános igazsága metaforikus képben: „ez a világ: siralomvölgy”; a szereplők nézőpontjába helyezkedik: pl. Pacsirta, utasok; ellentétezés, elhallgatások stb.),

értvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,
részben értvényes, kifejtett válasz 3 pont,
részben értvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszáadásra 1 pont.

Az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása, logikus gondolatmenet, szövegkohézió, helyes fogalomhasználat **5 pont**

Összefüggő szöveg, a feladatsor által közvetített értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása *5 pont*,

összefüggő szöveg, a feladatsor által közvetített értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek *részleges* betartása *4 pont*,

helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat *3 pont*,

helyenként töredezett gondolatmenet, *helytelen* fogalomhasználat *2 pont*,

töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat, *kísérlet a válaszadásra* *1 pont*.

Helyesírás

5 pont

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.